

Μελέτη Περιβάλλοντος
και
Συνεργατική οργάνωση
του μαθήματος

Η Μελέτη Περιβάλλοντος

- **Είναι κατ' εξοχήν διαθεματικό αντικείμενο, διότι αποτελεί ενιαίο και ενοποιημένο τομέα μάθησης**, στον οποίο συνυφαίνονται οργανικά στοιχεία από τις κοινωνικές και τις φυσικές επιστήμες και αντικείμενα όπως: η Ιστορία, η Κοινωνιολογία, η Οικολογία, η Βιολογία, η Φυσική, η Κυκλ. Αγωγή, η Γεωγραφία κτλ.
- **δεν ταυτίζεται** με την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση ή τις Φυσικές Επιστήμες. Αντιθέτως, θεμελιώδης άξονας οργάνωσής της είναι οι κοινωνικές επιστήμες

Η Διδασκαλία στη ΜτΠ επικεντρώνεται σε:

1. Απόκτηση εννοιολογικού πλαισίου και βασικών γνώσεων.
2. Εξοικείωση με τον ερευνητικό τρόπο μάθησης.
3. Εμπειρίες ομαδοσυνεργατικής μάθησης και διδασκαλίας.
4. Απόκτηση δεξιοτήτων κριτικής σκέψης.
5. Ευκαιρίες για δημιουργική έκφραση.
6. Απόκτηση στάσεων και αξιών.

Βασικά διδακτικά μέσα και διδακτικές προσεγγίσεις στη ΜτΠ

1. Σχολικά βιβλία.
2. Οπτικο-ακουστικά μέσα (λογισμικό, βίντεο, έντυπα).
3. Καθοδηγούμενη διερεύνηση (διασύνδεση της ΜτΠ με τις κοινωνικές και φυσικές επιστήμες).
4. Κατανόηση και παραγωγή κειμένων (διασύνδεση της ΜτΠ με τη γλώσσα).
5. Εταιρική εργασία η οποία σταδιακά εξελίσσεται σε εργασία σε συγκροτημένες μαθητικές ομάδες
6. Σχέδια εργασίας.

1.2 Περιεχόμενο της Μελέτης Περιβάλλοντος

Α΄ ΤΑΞΗ	Β΄ ΤΑΞΗ	Γ΄ ΤΑΞΗ	Δ΄ ΤΑΞΗ
<p>Η ομάδα</p> <p>Ο χρόνος</p> <p>Ο τόπος μου</p> <p>Οι ανάγκες του ανθρώπου</p> <p>Ο Πολιτισμός μας</p> <p>Ερευνούμε το φυσικό περιβάλλον</p> <p>Πώς επικοινωνούμε</p>	<p>(1. Τόπος και άνθρωποι) Το σχολείο....</p> <p>(2. Χρόνος) Ο χρόνος</p> <p>(3. Φυσικό Περιβάλλον) Τα ζώα, Τα φυτά</p> <p>Διάφοροι τόποι της πατρίδας μου</p> <p>(4. Φυσικές Επιστήμες) Το νερό, Ενέργεια...</p> <p>(5. Αλληλδραση) Επικοινωνούμε και ενημερ/στε</p> <p>(6. Πολιτισμός)</p>	<p>Ζούμε μαζί</p> <p>Ο τόπος μας</p> <p>Μέσα συγκ/νίας και μεταφοράς</p> <p>Φυτά και ζώα του τόπου μας</p> <p>Τροφή & ενέργεια</p> <p>Τι χρειαζόμαστε για να ζούμε</p> <p>Ο Πολιτισμός μας</p> <p>Επικοινωνούμε και ενημερ/στε</p>	<p>Ελλάδα</p> <p>Ο Πολιτισμός των Ελλήνων και των άλλων</p> <p>Η φύση</p> <p>Επαγγέλματα και προϊόντα</p> <p>Γνωρίζουμε το σώμα μας</p> <p>Μελετούμε το φυσικό κόσμο</p> <p>Επικοινωνούμε και ενημερ/στε</p>

1.3 Η προετοιμασία του εκπαιδευτικού για τη διδασκαλία μιας ενότητας

- **ΝΑΙ**
- Με βάση την ενότητα
- Με συνολική αντίληψη των εννοιών και κεντρικών θέσεων, δηλ. γενικεύσεων: είναι οι Κεντρ. Ιδέες των κειμένων της ενότητας
- **ΟΧΙ**
- Με βάση το κεφάλαιο, την ωριαία διδασκαλία
- Με βάση κάθε ξεχωριστό κείμενο και εικόνες

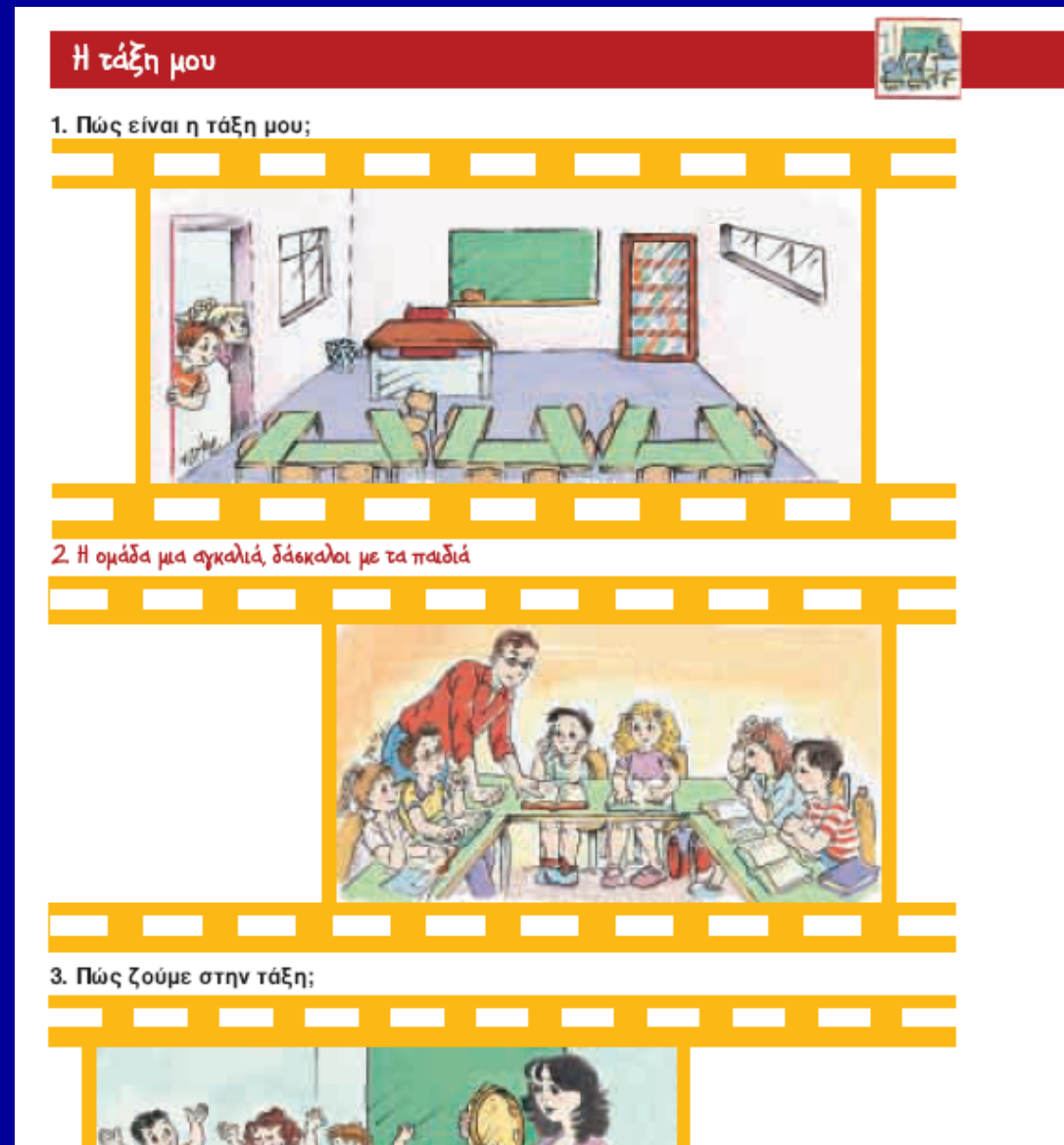
1.3 Η προετοιμασία της διδασκαλίας σε μια ενότητα – Προ-οργανωτής

Η προετοιμασία ξεκινά από τη μελέτη του προ-οργανωτή, μιας σελίδας, η οποία υπάρχει στην αρχή της ενότητας σε κάθε βιβλίο σε όλες τις τάξεις.

Ο προ-οργανωτής συνοψίζει τα κυριότερα σημεία μιας ενότητας.

Η μελέτη του θεμελιώνει την ολιστική προσέγγιση της γνώσης.

Στην Α΄ τάξη η σύνοψη είναι εικονιστική.

Πέτρος Κλιάπης, Σχολικός
Σύμβουλος 3ης Περ. Ημαθίας

3 Η προετοιμασία της διδασκαλίας σε μια ενότητα – Πανοραμικός χάρτης

ΠΑΝΟΡΑΜΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Γενική Θεματική Ενότητα: Η ομάδα			Γενική θεματική ενότητα: Ο χρόνος	
Ενότητα 1: Η τάξη μου	Ενότητα 2: Το σχολείο μου	Ενότητα 3: Η οικογένειά μου	Ενότητα 1: Ο άνθρωπος και ο χρόνος	Ενότητα 2: Ο ήλιος και η ζωή μας
Κεφ. 1: Πώς είναι η τάξη μου; (1Χ45')	Κεφ.1: Πώς είναι το σχολείο μου; (1Χ45')	Κεφ.1: Η οικογένεια (1Χ45')	Κεφ.1: Η οικογένειά μου έχει ιστορία (1Χ45')	Κεφ. 1: Ο Ήλιος, ο Ηλιάτορας, ο Πετροπαιχνιδιάτορας (1Χ45')
Κεφ. 2: «Η ομάδα μια αγκαλιά, δάσκαλοι με τα παιδιά» (1Χ45')	Κεφ.2: Πώς ζούμε στο σχολείο; (1Χ45')	Κεφ.2: Πώς ζούμε στην οικογένεια; (1Χ45')	Κεφ. 2: Η δική μου ιστορία (1Χ45')	Κεφ 2: Τι μας προσφέρει ο ήλιος; (1Χ45')
Κεφ. 3: Πώς ζούμε στην τάξη; (1Χ45')	Κεφ.3: Εκδρομές με το σχολείο, εκδηλώσεις και γιορτές (1Χ45')	Κεφ.3: Πώς η οικογένεια φροντίζει το περιβάλλον; (1Χ45')	Κεφ.3: Πώς μετρώ το χρόνο; (1Χ45')	
	Κεφ.4: 28η Οκτωβρίου (ΕΕ*) (1Χ45')		Κεφ. 4: Πώς αλλιώς μετρώ το χρόνο; (1Χ45')	
			Κεφ.5: Χριστούγεννα, Πρωτοχρονιά (ΕΕ) (1Χ45')	
			Κεφ.6: Πώς περνάω τον ελεύθερο χρόνο μου; (1Χ45')	
Σχέδιο εργασίας: «Ομάδες σε δράση» (2Χ45')			Σχέδιο εργασίας: «Τρέχει, τρέχει..... ο χρόνος» (2Χ45')	

1.4 Η διδασκαλία ενότητας – Α΄ Τάξη

- Α΄ τάξη
- Ενότητα «Η γειτονιά μου» (σελ. 51-62). Γύρω στα Χριστούγεννα.
- Ο εκπαιδευτικός συζητά τον προ-οργανωτή με κλειστά –κατά προτίμηση- βιβλία. Καταγράφει τις απόψεις των μαθητών σε χαρτί του μέτρου.
- Στη συνέχεια, οι μαθητές συγκρίνουν τις απόψεις τους με το διάγραμμα του βιβλίου και σχολιάζουν.

1.4 Η διδασκαλία κεφαλαίου

- Α΄ τάξη
- Κεφάλαιο «Οι άνθρωποι της γειτονιάς»
- Συζήτηση
- Διατύπωση προβλέψεων και υποθέσεων (κριτική σκέψη)
- Δραματοποίηση
- Αναζήτηση σχέσεων (αλληλεπίδραση)
- Κείμενο αναφοράς (κατανόηση –σύνδεση με τη γλώσσα). Δίνεται έμφαση στη διατύπωση σκέψεων και απόψεων σε συνεχή λόγο (κριτική σκέψη & γλώσσα)
- Δραστηριότητες στο τετράδιο εργασιών σελ. 21.

2. Οι άνθρωποι της γειτονιάς

Τι εννοεί η γιαγιά;
Ποια ονόματα γειτόνων σου γνωρίζεις;

Συζητάμε

Μιλάμε με τους γείτονες από τα παράθυρα.

Ενας γείτονας ήρθε στο σπίτι μου.
Τι να θέλει άραγε;

Τι συζητούν οι γείτονες;

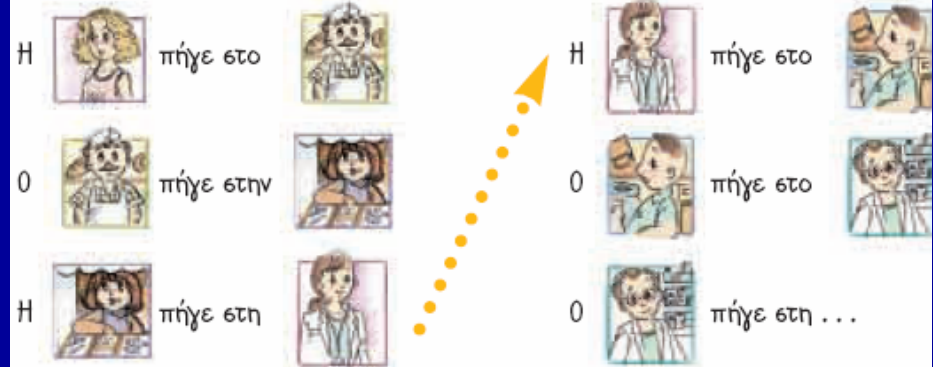

Γινόμαστε ζευγάρια και παίζουμε τους γείτονες.

Οι άνθρωποι της γειτονιάς

Μια μέρα στη γειτονιά

Ποιος πήγε σε ποιον; Ενώνουμε με γραμμές.

Παίρνουμε και άλλους ρόλους από τους ανθρώπους της γειτονιάς.
Παίζουμε την ιστορία με ένα...

Παίζουμε

Τι θα συμβεί αν... κλείσει το περίπτερο της γειτονιάς;
Τι θα συμβεί αν... κλείσει το...

Λέμε τη γνώμη μας

Οι άνθρωποι που μένουν στην ίδια γειτονιά
λέγονται γείτονες. Στη γειτονιά υπάρχουν
άνθρωποι που μας εξυπηρετούν.

4 - 5 - 6

1.4 Η διδασκαλία ενότητας & κεφαλαίου

- Οι δραστηριότητες

Οι μαθητές πραγματοποιούν τις εργασίες τόσο στο βιβλίο μαθητή όσο και στο τετράδιο εργασιών. **Ο εκπαιδευτικός επιλέγει** τις δραστηριότητες που θα γίνουν.

Η σύγκριση ανάμεσα σε δύο τμήματα της ίδιας τάξης δεν πρέπει να αποτελεί το κύριο κριτήριο για την επιλογή και την υλοποίηση των εργασιών.

Διδασκαλία – Εργασία σε ομάδες

- Προϋποθέσεις για την επιτυχία της ΟΣ διδασκαλίας είναι ο έγκαιρος και εμπειριστατωμένος προγραμματισμός από τον εκπαιδευτικό. Προτείνεται ο εκπαιδευτικός:
- Να γνωρίζει αρκετά καλά τους μαθητές του.
- Να έχει συζητήσει στην τάξη τους κανόνες συνεργασίας (π.χ. ακούω όλες τις γνώμες, μοιράζομαι με τους συμμαθητές μου ιδέες και υλικά, ανακοινώνονται όλες οι απόψεις, ακόμα και της μειοψηφίας, κτλ.)
- Να ενημερώνει τους γονείς. Σε περίπτωση, που ανατεθεί κάποια ομαδική κατ' οίκον εργασία, να έχει διασφαλισθεί η συναίνεση του γονέα.
- Να συμπεριλάβει το ΟΣ σχήμα εργασίας στη διαδικασία της αξιολόγησης.
- Να διαμορφώνει μικτές μαθητικές ομάδες με βάση την επίδοση, το φύλο, την καταγωγή, το χαρακτήρα των μαθητών, κτλ.

Διδασκαλία – Εργασία σε ομάδες

Προτείνεται:

- Στη μαθητική ομάδα τα μέλη να έχουν εναλλασσόμενους ρόλους. Να μην είναι πάντα ο ίδιος /η ίδια συντονίστρια.
- Η μαθητική ομάδα μένει σταθερή για εύλογο χρονικό διάστημα, τόσο που να δώσει την ευκαιρία στα μέλη της να εξαντλήσουν κάθε προσπάθεια για αγαστή συνεργασία.

1.4 Η διδασκαλία μιας ενότητας στην Α΄ τάξη περιλαμβάνει

Στην Α΄ και στη Β΄ τάξη

1. Εννοιολογικός
χάρτης ενότητας

Τίτλος κεφαλαίου - Ερώτημα
Διάλογος ηρώων

**ΕΝΝΟΙΕΣ
ΓΝΩΣΕΙΣ**

Εννοιολογικός χάρτης
Κείμενο Ανακεφαλαίωσης

Δραστηριότητες

Κείμενα αναφοράς

Τα κείμενα αναφοράς

- Δεν προτείνεται να δίνονται για αποστήθιση.
- Οι μαθητές αναζητούν τη θεματική πρόταση των παραγράφων και, εν τέλει, την κεντρική ιδέα (Κ.Ι.) του κειμένου. Αυτή θα συγκρατήσουν με την ολοκλήρωση του κεφαλαίου
- . Για παράδειγμα,
- Στην Α΄ τάξη: «Κάθε γειτονιά έχει δρόμους, κτίρια, κοινούς χώρους και ανθρώπους που ζουν μαζί». (Κ.Ι. από σσ. 56 & 58)
- Στη Β΄ τάξη: «Στη συνοικία ζουν και εργάζονται πολλοί άνθρωποι. Επικοινωνούν και συνεργάζονται μεταξύ τους για να αντιμετωπίζουν ανάγκες και προβλήματα». (Κ.Ι. από σ. 27)
- Στη Γ΄ τάξη: «Ζούμε σε κοινότητες, επειδή έτσι νοιώθουμε πιο ασφαλείς. Στην κοινότητα συνεργαζόμαστε, εξυπηρετούμε και έχουμε ανάγκη ο ένας από τον άλλο». (Κ.Ι. από σ. 13)
- Στη Δ΄ τάξη: «Για να γνωρίσουμε καλύτερα τον τόπο μας, μελετούμε τη θέση του και τα γεωμορφολογικά του χαρακτηριστικά, τα ζώα και τα φυτά του, τα προϊόντα, την ιστορία του, τις ασχολίες των κατοίκων και τον τρόπο ζωής τους στις πόλεις και τα χωριά». (Κ.Ι. από την ενότητα «Ελλάδα – Η χώρα μας»)

Σχέδια εργασίας

- Υπάρχουν στο ΑΠΣ της ΜτΠ.
- Αναλύονται στα βιβλία του δασκάλου.
- Υπάρχουν πολλές ιδέες και προτάσεις στις εκδόσεις και στον κόμβο του Π.Ι. στη διεύθυνση: www.pi-schools.gr/download/programs/depps
- Ελληνική και ξένη βιβλιογραφία

Κατ' οίκον εργασίες

Προτείνεται:

- Οι ομαδικές εργασίες να ολοκληρώνονται στο σχολείο.
- Η εργασία που μπορεί να ανατεθεί για το σπίτι να συντείνει στον αναστοχασμό και στην εμπέδωση όσων έχουν γίνει αντικείμενο μελέτης στο σχολείο.
- Η κατ' οίκον εργασία να μην ξεπερνά τα 15'-20' στις Α' & Β' και τα 30' στις Γ' & Δ'.

Διδακτικός Χρόνος

Α΄ και Β΄ τάξη : 4 ώρες +10 % του διδακτικού χρόνου σε σχέδια εργασίας

Γ΄ και Δ΄ τάξη : 3 ώρες + 10 % του διδακτικού χρόνου σε σχέδια εργασίας

Εφόσον το επιθυμεί ο εκπαιδευτικός και στην Ευέλικτη Ζώνη θέματα της ΜτΠ.

Σε κανένα σχολικό βιβλίο της ΜτΠ η διδακτέα ύλη δεν εκτείνεται ως τα όρια του διαθέσιμου σχολικού χρόνου. Υπάρχουν περιθώρια για διαθεματικές δημιουργικές δραστηριότητες.

1.5 Η αξιολόγηση στη ΜτΠ

- Αξιολόγηση στην ωριαία διδασκαλία (διαμορφωτική) και με την ολοκλήρωση της ενότητας (τελική).
- Κύρια επιδίωξη είναι η αξιολόγηση να είναι συμβατή με τη διδασκαλία.
- Άρα στη ΜτΠ:
 1. Να εξετάζει την απόκτηση γνώσεων και εννοιολογικού πλαισίου (Γνωστικός τομέας)
 2. Να καταγράφει και να υποστηρίζει τη μάθηση στη μαθητική ομάδα (Κοινωνικός και Συναισθηματικός τομέας)
 3. Να προωθεί την κριτική σκέψη, στην οποία εντάσσονται και οι δεξιότητες μεταγνώσης και αυτορρύθμισης.

1.5 Η αξιολόγηση στη ΜτΠ

- Αρχίζει από την Πρώτη τάξη με ασκήσεις κι εργασίες στο τετράδιο εργασιών.
- Το «κριτήριο αξιολόγησης» αναφέρεται στο βιβλίο δασκάλου. Δεν γίνεται αντιληπτό από τους μαθητές.

Αξιολόγηση στο Γνωστικό Τομέα

Ο μαθητής

- **Σχολιάζει και απαντά σε ερωτήσεις** που σχετίζονται με το κείμενο αναφοράς του διδακτικού εγχειριδίου.
- **Διατυπώνει σε συνεχές κείμενο** και με αξιοποίηση των διαθεματικών εννοιών και των ιδιαίτερων εννοιών της ΜτΠ επιχειρήματα για την υποστήριξη μιας γενίκευσης, για π.χ. «Έχουμε ανάγκη ο ένας τον άλλον, γι' αυτό ζούμε οργανωμένοι σε κοινότητες».
- **Συνοψίζει, ανακεφαλαιώνει.**

Παραδείγματα αξιολόγησης στο γνωστικό τομέα όπως παρατίθενται στο τετράδιο εργασιών

Α΄
σ. 13

Ο πάππους Βαίλης μεγάλωσε πολύ...
Στα γενέθλιά του κάλεσε τις οικογένειες των παιδιών του και των εγγονιών του.
Πώς λέγονται οι συγγενείς;
Πώς αιδώνονται ο ένας για τον άλλο;

Διαλέγουμε λέξεις για την οικογένεια.
Τις γράφουμε με τη βοήθεια του δασκάλου ή της δασκάλας μας.

μαμά, μπαμπάς...

Γράφω μια ιστορία

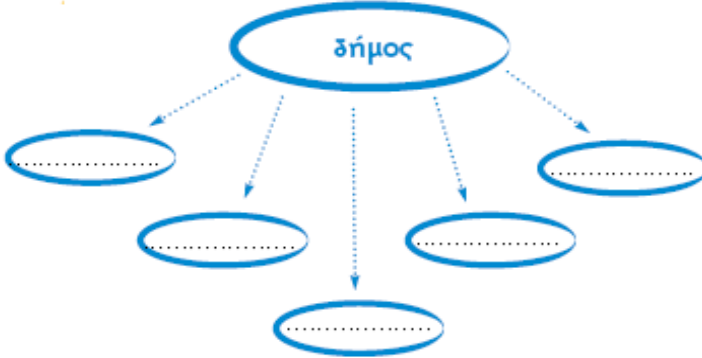

Γράψε μια δική σου ιστορία με τις λέξεις που βρίσκονται μέσα στη φωλιά.

Μια φορά κι έναν καιρό...

Β΄
σ. 18

2) α) Όταν ακούμε τη λέξη «δήμος», ποιες λέξεις μάς έρχονται στο νου; Γράφουμε μερικές από αυτές.

β) Από τις λέξεις που γράψαμε, διαλέγουμε δύο ή περισσότερες και φτιάχνουμε μία πρόταση.

Γ΄
σ. 10

Αξιολόγηση Κριτικής σκέψης • Μεταγνώση

Ελέγχεται αν ο μαθητής μπορεί :

1. Να ταξινομεί με κριτήρια, να συγκρίνει, να διατυπώνει υποθέσεις, να καταλήγει σε συμπεράσματα, να αιτιολογεί και να επιχειρηματολογεί τεκμηριώνοντας με στοιχεία τα επιχειρήματα και τις απόψεις του.
2. Να αναρωτιέται και να ελέγχει τη διαδικασία με την οποία μαθαίνει –Αυτοαξιολόγηση. Να διατυπώνει αυτοερωτήσεις του τύπου:
 - Τι μου έχει μείνει απ' όσα μελέτησα;
 - Πώς έκανα τη μελέτη μου;
 - Υπάρχει κάτι που με δυσκόλεψε;

Α' σ. 30 Υποθέσεις

Ευζηνός

Γιατροί χωρίς Σύνορα

Τι θα συνέβαινε αν δεν υπήρχαν αυτές οι οργανώσεις βοήθειας των παιδιών του κόσμου;

Αξιολόγηση στον Κοινωνικό και στο Συναισθηματικό Τομέα

- Συζήτηση **στην τάξη ή και ανά μαθητική ομάδα** για τα κύρια ερωτήματα:
 - «Πώς συνεργαστήκαμε στην ομάδα;»
 - «Πώς νιώθω; / Πώς νιώθουμε;»
 - «Τι μπορούμε να κάνουμε για να συνεργαζόμαστε και να περνάμε καλύτερα;»
 - Επίσης, πρέπει να τονίσουμε ότι τα σχολικά βιβλία περιέχουν ασκήσεις τελικής αξιολόγησης, οι οποίες συμπληρώνονται με ομαδική εργασία. Επαφίεται στον εκπαιδευτικό να αποφασίσει, εάν και με ποιο τρόπο θα γίνει επιμερισμός έργου και στην ομαδική άσκηση αξιολόγησης.